

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi-
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memlekettlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: VI

Ankara, 13 Haziran, 1929

Sayı: 133

İnanan Ve İnanmayan

İnanan insan ile inanmayan adam arasında yalnız bir sıfat farkı değil, bütün bir düşünüş, yaşayış, hissediş farkı, bütün bir ruh mekanizmesi farkı vardır. İnanmayan bir nesil içinde inananlar, ayrı bir mahlûk gibi yaşarlar: hakikî yalnızlık, öyle zannederim ki dağ başında otlakla ve ağaçlarla baş daşa ve diz dize yaşayan bir münzevi için değil, belki koskoca bir şehrin içinde veya hayatî bir ehemmiyeti haiz bir iş başında, inanmayanlarla çevrilmiş bir imanlı adam için mevcuttur.

İnanmayanlar derken gözümün önüne şöyle bir tip geliyor: iddiaları çok, arzuları mebzûl, fikirleri sayısız, bol söyleyen, çok vadeden, her işi yapmağa hazır bir insan; bütün bunlar, çalışkan, ümitli, genç ruhlu ve kuvvetli her iyi kimsenin iftihar edebileceği vasıflardır; fakat inanmayan insan için bir küçük farkla: ona göre bütün bunların, bu fikirlerin, arzuların veya vaatlerin, hatta işleirnin bizatihi hiç bir manası yoktur; O, bunların hiç birisine bağlanmış değildir; bin bir çeşit eşya satan bir mağaza gibi zekâsının kıvrımları içinde depo edilmiş neler yoktur? Bunları beyenmiyorsanız, biçimi, kesimi başka, rengi, kokusu ayrı olan öteki neyden mallarını derhal yorulmadan önünüze yayar. Fakat yanılmayınız, bunlara karşı da ruhu aynı vaziyettedir: hiç birisi kalbinin kapusu önünden geçmemiş ve şahsiyetinin gümrüğüne ugramamıştır.

Böyle bir insan kadar hür ve o derece endişesiz yaşamak kimseye nasip olamaz: bizi bağlayan, sıkan devletin kanunları değil, etrafımızda ki insanlar değil, belki o kanunlarda ve o insanlarda bizi bağladığını ve sıkıldığını zan-

nettiğimiz, öyle kabul ettiğimiz şeylerdir; nitekim bunun aksini düşününce, içimizde bir nevi rahatlık hissetmeğe ve kâbustan kurtulmuş gibi sevinmeğe hiç bir mani yoktur. Öyle veya böyle zannetmek, şunu veya bunu kabul etmek ise, mutlaka ve kat'iyen kafamızdaki miyarlara göre değişir: O miyarlar, bizim şahsiyetimizi vücuda getiren en aziz kısmımızdır; ve biz onlara kedimizden parçalar diyerek, inatçı bir sevgiyle bağlarız. İşte inanmayan adamın ruhunda bu miyarlar, sabit olmadığı gibi, bunlar kendi malları da değildir: vakayi ve hadisat nasıl isterse müthiş bir kolaylıkla derhal gözündeki gözlüğü değiştirir ve size yemin ederek dünyanın hakikaten başka türlü bündüğünü söyler.

Bunlar hakikatte, fena insanlar değildir; hatta eğer fena olmuşlarsa, kabahat kendilerinin de sayılmaz. Bunların mai mukattar gibi saf nümuneleri vardır: adeta fisebilillah böyledirler; kendilerine sorsanız, "ne yapalım, derler; dünya böyle gidiyor.. Evet, bu, doğrudur; zaten bu nevi insanlar, dünyanın, pek çokları için böyle gittiği bir devirde mantar gibi yerden biterler. Hatta bunlar çok dafa, başkalarına fenalık için değil, hatta kurnaz oldukları için bile değil, belki sadece kendilerini fenalıktan korumak için böyle olduklarını, kendi kendilerine itiraf ederler: yalnız hakikatte öyle olmasalardı, kendileri mutlaka fenaliğe çarpılmıyacaklardı, yahut çarpılsalar bile, o kadar betbaht olmiyacaklardı; Lâkin ne yapsınlar ki, ruhlarında, hiç bir şeye bağlanmamak zafından gelen kuvvetli bir alışkınlık, onları böyle, birbirinden aykırı denecek kadar farklı fikir, kanaat hüküm ve arzu dıyarlarında dolaştırır.

Bu arzu üzerinde bir cemiyet, yalnız böyle insanlardan mürekkep olsaydı, diye düşünüyorum, acaba o memleketin hali ne olurdu? Ve işleri nasıl dönerdi? İtiraf edeyim: aklım bunu kestiremiyor. Yalnız bildiğim ve gördüğüm bir şey var ki, bunların nispeti çoğaldıkça, bunların karşısında eyi fena bir fikre veya bir hisse ruhunun ana hatlarını bağlamış gönül adamları şaşırıyorlar; vakia bence bu, o kadar korkulacak şey değildir; fakat daha fecii var: bütün bir kütlenin hayatında sayısız müşterek işler vardır; bunların tutumu, bunların yürütülüşü ve yaratılışı, gevşiyor ve pörsüyor; işte bu acıklıdır. Vakia hayat, filân ferdin, filân zatın sinirlenmemesi veya rahatı için tedbir almağa lüzum görmez; fakat bütün bir kütlenin, bütün bir zümrenin müşterek menfaatleri mevzuubahs olduğu zaman, yukarıdan, yüksek kudret menbalarından gelen imanlı hareketin kuvveti kesilince, herhangi bir fert için değil, belki müşterek hayat için, idealler için ve inanan insanların hatalı olarak şahıslarına ait zannettikleri içtimai kuvvetleri için bir tehlike başgöstermiş demektir.

Etrafımızda inanmayan insanları tanımamız, kendimizi onlardan tecrit etmemiz, bir vatan borcudur.

Öyle zannediyorum ki, bu mikrop-ların şaşmaz bir miyarı vardır: müdafaa ettiği fikir ile yaptığı iş arasında tezat.. İfraz ettikleri toksinler de kolayca eseriyle tanılabılır: tenebbüt ettikleri muhit ve zümre içinde fikir ve iş ciddiyetinden iz bile bırakmamak..

Bu iki neticeye nerde rast gelirsek mikropların yaşayabileceği müsait bir muhit içinde olduğumuza, şaşmaz bir kanaatle, intikal edebiliriz.

MEHMET SERVET

Tefrika: 5

Dostoievski

Büyük Hikâye

MUNİSLER

Türkçeye nakleden: AHMET RAGİP

Girintili, çıkıntılı yollara sapmaksızın, evvelâ hususî bir istidada malik bulunmadığımı, saniyen pek zeki olmadığımı, ve belki tabiatımın da pek iyi olmadığını söyledikten sonra hutbinliğimin lâalettayin her hangi bir insanınki derecesinde olduğunu ona itiraf etmiştim. Bütün bunları anlatırken mağrur değildim sanmayınız efendilerim, bu gibi şeyler mevzuubahs olunca ne gibi tavur ve eda takınılır, siz de benim kadar bilirsiniz.

Bütün kusurlarımı böylece birer birer saydıktan sonra «Bu kusurlarıma mukabil şu ve ya bu meziyetlerim de vardır» şeklinde ilâvelerde bulunacak kadar zevkten mahrum olduğumu zannetmezsiniz ümit ederim. Bana karşı kızın gösterdiği tevahhuşun eksilmediğini, görmekliğime rağmen, kendisine hiç bir şeyi süslemek istemedim; bilâkis, her şeyi donuk renkte tersime devam ettim. Vakıa beraberce aç kalmıyacağımızı, fakat tuvalet, tiyatro ve baloyu hayalinden silmek lâzım geleceğini, bu gibi şeyleri ancak, takip etmekte olduğum emelin tahakkukundan sonra, düşünebileceğimizi, söyledim. Bundan sonra sert vakur sözler muallim neferler gibi intizamla sıraya dizildiler: san'atımda yani faizcilikte kemakân devam etmeyi, erişmek istediğim bir hedeften dolayı münasip gördüğümü, bu hususta bazı fevkalâde ahvalin de bir rol oynadığını, ilâve ettim.. Bu suretle ifadeye hakkım vardı: hakikaten o zaman ben bir gaye takip ediyordum, ve hakikaten esbabı fevkalâde de mevcuttu. Efendilerim, dosdoğrusunu sizden niye saklıyayım? Şu mahut para kasasına karşı ben kendim en fazla kin besliyordum. Vakıa kendi kendisile olan bir muhaverede insanın böyle esrarlı sözler söylemesi gülünçtür, fakat itiraf ederim ki ben hakikaten cemiyetten intikam alıyordum. Bu doğrudur: Hakikat budur hatırlıyor musunuz? O, dükkânıma geldiği gün, mes'elenin hakikatini bilmeksizin benimle istihza etmek istemişti, Fakat, şimdi anlıyor musunuz? Eğer ben ona «Evet cemiyetten intikam alıyorum» diye cevap verseydim, o vakit o, yüzüme karşı kahkaha ile gülecekti; vaziyetim gülünç olacaktı. Halbuki bilvasıta bir ima ile, müphem esrarlı bir cümle ile, bilâkis onun nazarı dikkatini şahsım üzerime celbe muvaffak olmuşum.

Vakıa, o zamanlar korkulacak, çekinilecek bir şey de kalmamıştı ya! Zira, şişman Kremer ona her halde benden ziyade nefret ilka ederdi ve ben, böyle kapının önünde, her halde halâskâr vaziyetinde bekliyordum. Bu nokta için endişeden azade idim. İnsan bir adilik yaptığı vakit daima endişeden azadedir. Fakat bu hakikaten adilik sayılır mı? Böyle bir şey için bir adamı muhakeme ederler mi? Hem ben onu ta o zamandanberi sevmemiş midim? Durunuz: ben izdivaç teklifimle kendisine karşı hayırhahlık gösterdiğim hakkında hiç şüphesiz bir kelime sarfetmedim; bilâkis: «Siz bana hayırhahlık göstereceksiniz, ben size değil!» dedim. Evet, hem de aynı kelimeleri kullanmışım. Galiba bunda da acemilik ettim; zira bu sözler üzerine onun yüzünden, bir anlık bir bulut, gelip geçmişti. Maamafih toptan yekûn oyunu kazanmışım. Durunuz: ben bütün bu adilikleri sayar dökerken şu sonuncu bayağılığı da zikretmemek elimden gelmiyor. Onun yanında iken birdenbire bende bir fikir uyanmıştı. Bu fikir bana «Sen uzun boylu, iyi yapılı, düzgün etvarlı, hülâsa güzel bir adamsın» diyordu... O, tabiatile daha aşağıda, kapının önünde, bana muvafakat cevabını verdi. Yalnız yalnız; ilâve etmeli... Aşağıda kapının önünde, bana evet cevabını vermezden evvel, o, uzun müddet düşündü. O kadar uzun müddet düşündü ki nihayet «Nasıl kabul ediyor musunuz?» diye sormak istedim. Evet, hatta kendimi men'e muvaffak olmıyarak ve hakikaten de bir faikiyet şemmesile «Nasıl babul ediyor musunuz?» diye sordum. «Nasıl»-ın telâffuz tarzında mündemiç gizli manayı hâlâ iyi hatırlıyorum.

— Bekleyiniz, daha düşünüyorum.

Kızın siması ciddî, pek çok ciddî idi. Ah! Tam o esnada o simadan her şeyi okuyabilirdim! O anda biraz endişenaktım: «Benimle Kremer arasında hakikaten boçalıyor mu!» O zamanlar daha kavrayamamışım. Bu güne kadar bir şey kavrayamadım! Lükeryanın arkamdan koştuğunu, beni sokakta durduttuğunu, ve nefes nefese: «Bizim sevimli kızımızı alacağınızdan dolayı hak sizi mükâfatlandırsın efendim; fakat kendisine bunu tekrar etmeyiniz: öyle vakurdur ki...»

— Devam ediyor —